

Särtryck ur

CJP NYHETSREV

Nr 46:4 December 2008

SÄG MIG VAD DU ÄTER ..

av Eve Jackson

Under två miljoner år levde primaterna av jakt och samlande. Det är bara ett kort ögonblick i Homo Sapiens historia som det har existerat andra samhällsformer. Ur jakten kom vallandet av djurflockar och sedan domesticering och avel av boskap; och ur samlandet växte köksträdgården fram och ur den kom så småningom jordbruk och växtförädling. Från jakten kom ursprungligen också föreställningen om ett målinriktat sökande, medan samlandet är beroende av vad vi träffar på.

Eve Jackson är jungiansk analytiker med praktik i London, England. Hon är författare till boken Food and Transformation, som kan beställas från CJP.

*Var uppmärksam på
Hur du söker näring
Och vad du fyller din mun med.*

I Ching: Hexagram 27

Enligt de etablerade teorierna om människans evolution övergick våra hominida urföräldrar från ett liv i urskogen, baserat i övervägande grad på samlande av frukter, till ett liv på savannen baserat på jakt och en anseilig köttkonsumtion. Insekter, ägg, mindre däggdjur och fåglar antas också ha ingått i dessa avlägsna, fruktätande trädfolks måltider. Alistair Hardy och Elaine Morgan hävdar att övergången mellan samlar- och jägarstadiet bestod av ett ganska långvarigt mellanspel i en övergångsför. (Se t ex Morgan: *The Scars of Evolution*.) Vi har emellertid ytterst knappa kunskaper om vad våra hominida urföräldrar åt. Hållbarheten i de material som jaktredskapen tillverkades av, det vill säga sten, ben och senare metallspetsar, har gjort att arkeologer kanske felaktigt dragit slutsatsen att jakt dominerat försörjningen.

Samlande kan ha varit det mest ursprungliga sättet att försörja sig på, men det lämnar färre, om ens några, spår efter sig. De redskap man använde var dels behållare att bära födan i (kalebasser, nät, lädersäckar) och dels grävpinnar. Det är inte ting som överlever tidens tand och

hamnar bland arkeologernas fynd, men man ser dem ofta avbildade på grottmålningar, i synnerhet i Afrika. (Hole: "Reconstructing Prehistoric Diet", i *The Cambridge Encyclopedia of Human Evolution*, sid 369)

Det är mycket troligt att löv, fröer, rötter och svampar också ingick i de förhistoriska jägarnas måltider. Växtligheten är trots allt betydligt mer förutsägbar än djurlivet och springer inte ifrån den hungriga sökaren; där vegetarisk föda fanns att tillgå bör den således ha varit mycket viktig.

*Isbjörnsjakt
tuschteckning Enook M*

Kött utgör vanligtvis en mycket liten del av det totala födointaget, utom på de breddgrader där växtligheten är knapp och där det skett en fysiologisk anpassning till en föda bestående av stora mängder animaliskt fett och proteiner (som bland inuiterna i Arktis). Studier av 58 jägar-, samlar- och fiskesamhällen har visat att det endast är på latituder över 60 grader som jakt varit den dominerande överlevnadsformen. (Harris: "Human Diet and Subsistence", Ibid., sid 70)

Den så kallade "Jakthypotesen", som formulerades vid mitten av 1960-talet, betonade emellertid jaktens roll i den mänskliga evolutionen. Att döda stora djur var säkerli-

gen av stor betydelse för våra förföräldrars överlevnad, och bidrog också starkt till utvecklingen av målmedvetenhet och skicklighet. Men

... det är faktiskt möjligt att hävda att planerad jakt inte genomfördes av de tidiga primaterna förrän efter utvecklingen av vår tids människa, det vill säga för ca 60.000 år sedan. (Binford: "Subsistence – A Key to the Past", Ibid., sid 366)

Det som under alla omständigheter var avgörande för den första människans och hennes föregångares överlevnad och utveckling var förmågan att anpassa sig till föränderliga omständigheter, såväl när det gällde tillgång på föda som i andra avseenden.

Att kunna anpassa sig till nya försörjningskällor, när gamla överlevnadsformer inte längre fungerar, är utan tvivel en stor tillgång i en osäker värld. Jättepandans högt specialiserade behov av en särskild slags bambu är en avgörande orsak till att den nästan utrotats, och *creodonta*, som en gång var den mest utbredda arten av köttätande däggdjur på denna planet, utplånades för ca trettiofem miljoner år sedan troligtvis för att dess tänder enbart var lämpliga för köttätande. En människa som håller strängt diet eller som har en begränsad föreställning om vad som är mat, är ofta en usel resenär. Att äta det som kommer i ens väg förutsätter flexibilitet och öppenhet inför nya erfarenheter. På tal om behovet av att utveckla en robust och tolerant livsinställning sade en Zen-mästare följande:

Se på kanariefågeln. Den är liten och svag och lever inte länge. Och vad äter den? Bara frön. Titta i stället på grisen, som är tjock och stark och lever länge. Vad äter grisen? Allt. Vi måste vara som grisen, vi måste äta allt. (Suzuki, pers samtal 1968)

CJP NYHETSREV

ISSN 1652-2125

Utges av CJP Centrum för Jungiansk Psykologi AB två ggr/år (juni och december). Upplagga 5.000. Ansv. utgivare: Gunlög Raihle.

Allätande innebär mångfald, såväl när det gäller vad vi tar in i munnen som var och hur vi hittar vår näring. Det betyder vilja att lära och att ge utrymme för kreativitet. Våra förmödrar och förfäder behövde inte bara ytterst toleranta matsmältningsorgan utan också nyfikenhet och experimentlusta, precis som fiskmåsen som skaffar föda på soptippar och den i näringshänseende lika äventyrliga råttan. De behövde med andra ord en förmåga att lära sig snabbt, införliva nya ting både metaforiskt och bokstavligen.

Djur som har mer specialiserade matvanor behöver bara programmeras till att reagera på rätt slags föda (kungsfjärilens larver äter exempelvis enbart mjölkttistel, katten slår klorerna i alla små djur som springer omkring och piper), medan de som inte är specialiserade måste lära sig vad som är ätbart av egen erfarenhet och framför allt av de äldre. En fri gethjord, som lever i sin naturliga miljö, sägs ge sig iväg för att leta efter föda under ledning av en gammal gethona; hon leder dem längs en noga utvald väg där alla getens behov av varierad föda kan tillfredsställas.

Det som bidragit till människosläktets varierade kost är driften att utforska världen och en välutvecklad förmåga att vidarebefordra kunskaper. Under årtusendenas gång, och formade efter olika geografiska förhållanden, har vi ständigt varit tvungna att anpassa oss till förändringar i bosättningar och ekonomiska förhållanden, ömsom varit inriktade på ett speciellt födoämne, ömsom på många olika födoämnen. Och våra livsformer, inklusive många av våra myter, kollektiva riter och också våra språk, har förändrats med vår föda. Nödvändigheten, nyfikenheten och våra kulturella traditioner påverkar vårt val av föda mer än vad instinkterna gör, och våra matvanor förankrar oss på ett särskilt sätt både som kollektiv och som individer i en viss miljö. En gång betydde ordet kött detsamma som mat i allmänhet och syftade i första hand på fläsk som ansågs som basfödan. Under andra tider har brödet utgjort basmaten, "vårt dagliga bröd". Jakten och samlandet som de två primära försörjnings-sätten fortsätter att ömsom löpa samman och ömsom skiljas åt.

Kött, makt och smärta

Kött har en helt annan karaktär än vegetabilier, en slags intensitet, kraften i muskulösa djur infångade under jaktens hetta. Ordet "margfull" (eng. *meaty*) betecknar något koncentrerat, en essens utan överflödigt utfyllnad.

De flesta samlarjägerfolk blir upphetsade på ett speciellt sätt när det kommer kött till lägre därför att, som de själva villigt erkänner, "det smakar gott". Men kanske ligger skälet djupare än så, kanske har det att göra med att kött en gång i tiden ansågs besitta livsande, till skillnad från växter.

Symptomatiskt nog skiljer sig ritualerna kring chimpansearnas sällsynta köttmåltider helt från deras vanliga måltidsritualer. En observatör vid Gombe Stream-reservatet såg en gång en grupp chimpanser ägna en hel dag åt att fördela och äta upp en död apbaba, som inte kunde ha vägt mer än ca ett kilo.

*Denna till synes oproportionerligt stora uppmärksamhet gentemot kött är vanlig bland våra apkusiner. (Leakey & Lewin: *People of the Lake: Man, His Origins, Nature and Future*, sid 199)*

Det har spekulerats mycket kring sambanden mellan köttätande, redskapsanvändning, jakt-skicklighet, ökad hjärnstorlek och intelligens. Naturligtvis var utvecklingen av nya förmågor för att klara av nya överlevnadsbetingelser av stor betydelse i mänsklighetens evolution. Frukträd är stationära, medan stora djur måste överlistas med hjälp av strategiskt tänkande för att kompensera avsaknaden av dessa djurs kraftiga muskler, tänder och klor.

Elaine Morgan betonar i sin bok, *Kvinnans nedkomst*, att teorier om och beskrivningar av "jägarsamhället" i första hand åsyftar det maskulina könet. Om frukter ger feminina associationer (lustgård, gudinna, kärlek, modern som livskälla) så ger kött maskulina associationer, i synnerhet rött kött ("riktiga karlar äter inte kaninfoder"). Prototypen för maskulin muskelkraft är den proteinstinne muskelknuten.

"Om frukter ger feminina associationer (lustgård, gudinna, kärlek), så ger kött maskulina associationer, i synnerhet rött kött. Prototypen för maskulin muskelkraft är den proteinstinne muskelknuten."

I jägarsamlarsamhällen ägnar sig männen åt jakt, medan kvinnorna koncentrerar sig på samlandet som gör det möjligt för dem att ta med barnen. Småbarn var naturligtvis ett hinder under jaktexpeditionerna, och de skulle också kunna skadas, vilket kom i konflikt med det faktum att människobarnet, med sitt långa beroende av sina vårdare, var en betydelsefull framtidsinvestering.

Hos våra närmaste släktingar bland däggdjuren, chimpansearna, är jakten också i huvudsak en manlig syssla, även om det händer att honor ansluter sig till en jaktexpedition. Allt sedan de paleolitiska grottmålningarnas dagar, då en behornad gud härskade över jakten, och fram till vår tids fågeljakter på de skotska hedarna, är det huvudsakligen män vi ser, män med käppar, spjut, pilbågar eller gevär. Bland Mbutipygméerna i Ituriskogen

*... tillverkar den omtänksamme fadern en liten pilbåge och pilar av ett mjukt träslag med trubbiga spetsar till sin son. Han ger honom kanske också ett litet jakt nät. Modern glädjer sig själv och sin dotter med att väva henne en pytteliten bärkasse. (Turnbull, *The Forest People*, sid 114)*

Det finns också ett starkt samband mellan jakt och det andra traditionellt manliga reviret, krigföring. Det råder stora likheter i kravet på fysisk tapperhet och muskelstyrka, bruket av vapen, gemensamma expeditioner, samordnade och disciplinerade företag, spänningen i

risktagandet och i törsten på blod. Jakt betraktas ofta som en övning inför kriget. Att sträva mot ett bestämt mål, som tycks ha en alldeles särskild plats i det maskulina psyket, är något som uppövats under lång tid, t ex i samband med jakten.

Kött ger hjälten näring, något att sätta tänderna i. Varje gång Iliadens hjältar och krigare äter är det stekt kött de glufsar i sig. När exempelvis Patroklos på Akilles order sätter fram mat till Odysseus och Aias, är det "en rygg av en bock och en av en gumse samt en svinrygg, saftig och fet." som Akilles sedan klyver, skär i bitar och spetsar på stekspetten (Homeros: Iliaden, sång IX, sid 153, övers. Tord Baeckström).

Någon gång nämns bröd och en enda gång (i elfte sången) livas den gamle Nestor och den sårade Machaon upp av en grönsaksoppa, men i övrigt är det kött och köttätande som gäller. Vid ett tillfälle sporrar Agamemnon sina män med orden:

Vad blev det av vårt skryt om att vi skulle vara de bästa, alla de stora orden som sades den gången på Lemnos när vi höll kalas på kött av rakhornad boskap

och hällde i oss vin ur bälkar fyllda till randen? (Ibid. Sång VIII, sid 139)

Tapperhet och skryt om tapperhet hör samman med aptit både på hjältedåd och på kött. Atheneios, grekisk författare på 200-talet e Kr, hävdar i sin bok *Deipnosophistae* ("Det vittra middagsällskapet"), att skälet till att Homeros hjältar endast äter kött är att rensning och tillagning av fisk var en komplicerad och huvudsakligen kvinnlig syssla, som inte passade sig för hjältar. Hjältedåd som utfördes i striden om Troja skildras ofta i metaforer hämtade från jakten:

Liksom ett lejon gick han, ett lejon som lämnar en gårdsplan, trött på att utmana männen och hundarna, vilka har vakat natten igenom och inte vill låta besten ta för sig av deras välfödda boskap. Lejonet har gått till anfall, hungrande efter köttmål, men utan att lyckas ... (Homeros: Iliaden, sång XVII, sid 324)

Massimo Montari påpekar i sin bok *The Culture of Food* att det i första hand är kampvilja, jägarinstinkt och konsumtion av heroiska mängder kött, som man betonar i karaktärsbeskrivningarna av de nordliga stammarna, vilka kom att dominera Europa efter det romerska rikets fall. Germanernas motsvarighet till grekernas Elysium och kelternas Avalon visar hur högt dessa aktiviteter värderades bland de germanska folken. I festsalen för dem som fallit i strid, Valhall, inväntar de döda hjältarna den dag då de skall förena sig med gudarna i striden mot de onda krafterna vid Ragnarök, då gudarnas tid är ute. De tillbringar sina dagar med att kämpa mot varandra för att sedan tillsammans kalasa på galten Särimner, som varje dag slaktas och äts upp, men varje morgon föds på nytt. Det verkar som om den hjältemodiga striden har ett egenvärde i detta

samhälle och representerar ett uppdrag som aldrig kan fullbordas, samtidigt som där heller inte finns någon föreställning om återkomst vare sig till en fridfull jordisk eller till en himmelsk lustgård.

Muskelkraft och hjältemod i krig förknippas fortfarande med aptit på kött. När jag för några år sedan höll på att skriva just detta avsnitt, släppte de bosniska serberna en grupp FN-soldater som tagits som gisslan. Det media tycktes anse vara den viktigaste informationen om denna händelse var att FN-soldaterna välkomnades som återvändande hjältar med en frukost huvudsakligen bestående av kött (kött-soppa, kalvstek, lammstek och stekt potatis).

Vegetarianism

Att enbart leva på vegetarisk föda blev möjligt först sedan jordbruket utvecklats och med det fjärmandet från vår "djuriska natur", som bara oreflekterat tar för sig. Men är vegetarianism en nostalgisk återgång till en oskuldsfull mytisk tidsålder eller ett steg framåt mot en ny medvetenhet?

Olusten inför att döda för att äta är lika gammal som mänskligheten själv, men vi kan också konstatera att det är intimt förknippat med utvecklingen av en rituell och social sammanhållning. "Jag skulle vilja säga", skriver Rafael Lopez Pedraza,

"... att dödandet av djur med vapen, religiösa ritualer och mytiskt tänkande tillsammans bildar ett grundläggande och konfliktskapande komplex inom människan." (LopezPedraza, Hermes and His Children, sid 51)

Å andra sidan: så snart det blev möjligt att livnära sig på vegetabilier och slakten inte längre var identisk med akuta överlevnadsbehov, skapades förutsättningar för en medkänsla med djurets lidande, som var av ett helt annat slag än rädslan för att det slaktade djuret skulle hämnas. Det fanns greker och romare som upplevde denna medkänsla intensivt. Ovidius skriver i The Doctrines of Pythagoras:

*Den som kan skära halsen av sin kalv, höra den skrika och ändå förbli oberörd, den som har hjärta att döda sin killing trots att den skriker som ett spädbarn, eller äta upp fågeln som han vårdat och fött upp!
Varför kallas inte han för mördare?*

I dessa rader framhävs sambandet mellan våld mot djur och våld mot människor, vilket speglar en tendens att se köttätande som förenat med ett generellt aggressivt och krigiskt beteende. Vi har tidigare konstaterat att jakt och krig är nära förbundna med varandra. Vegetarianism förknippas däremot ofta med ett fredligt sinnelag.

Att inte äta kött har dessutom alltid betraktats som ett sätt att ytterligare fjärra sig från djuren och de djuriska instinkterna. Inget födoämne har utlöst så många förbud och försiktighetsåtgärder i det goda uppförandets namn som kött. Att ta upp ett flottigt köttben och slita av stycken med tänderna har länge i ned-sättande bemärkelse betraktats som "djuriskt beteende", och där det en gång i tiden uppskattades om man i allas åsyn trancherade ett

helt djur på eller invid middagsbordet, så görs detta i västvärlden numer oftast utom synhåll i de bakre regionerna. I Kina och Japan förvisades detta barbariska hantverk till köket långt tidigare, tillsammans med den potentiellt farliga kniven, och ersattes av det förfinade ätandet med pinnar. (Utvecklingen av bordsskicket beskrivs på ett fascinerande sätt i detalj av Norbert Elias i hans klassiska verk *Sedernas historia*, del I.)

Det finns en föreställning om att fjärmandet från den animaliska naturen innebär ett motsvarande stort närmande till den andliga sfären, och alltsedan Pythagoras tid (500-tal f Kr) har den uppfattningen utgjort ett viktigt inslag i en vegetarisk livsstil. Neoplatonisten Porphyrios (234-305 e Kr) hävdade att kött var olämpligt som föda för en filosof; kanske vore det ännu mera idealiskt om filosofen inte behöva äta överhuvudtaget, något som vissa helgon gör anspråk på att ha klarat.

Att avstå från kött har ofta varit ett led i ett andligt engagemang, förbundet med avhållsamhet också från andra köttliga behov, som sexualitet, och således inneburit en form av asketism. Ur det perspektivet tillfredsställer kött mer grundläggande, jordbundna behov hos människan. Inom kristendomen har förbudet mot att äta kött vissa föreskrivna dagar alltid haft självförnekelse eller straff som bakomliggande syften, snarare än omsorg om djurens välfärd.

"Grymhet och destruktivitet finns inom alla människor, och det är lika bra att en gång för alla acceptera det så att vi kan slippa dessa utdragna, förbittrande och komplicerande skuggprojektioner."

Frågan är emellertid hur långt från djuriskt beteende vi kan komma med tanke på att vi faktiskt är djur och inte okroppliga andar. Lopez-Pedraza hävdar att vegetarianer

... lever i en illusion om sin egen oskuld och renhet, är rigida, har en känsla av överlägsenhet, projicerar skuld på köttätare och saknar medvetenhet om den grymhet och destruktivitet som kan finnas inom dem själva. (LopezPedraza, Hermes and His Children, sid 22 f)

Den hätskhet som militanta veganer och djurens vänner ibland visar prov på avslöjar deras aggressiva skugga. Grymhet och destruktivitet finns inom alla människor, och det är lika bra att en gång för alla acceptera det så att vi kan slippa dessa utdragna, förbittrande och komplicerande skuggprojektioner. Om vi skulle följa vegetarianismens moral till sin yttersta konsekvens måste vi inse det faktum att också mejeriprodukter förutsätter för tidiga och smärtsamma separationer mellan kalvar och deras mödrar, och slakt på ungtjurar. Det är inte heller bara till mat som djurprodukter

används i vårt dagliga liv. Mänsklighetens utveckling är oupplösligt förbunden med såväl bruk som missbruk i stor skala av andra arter, antingen genom att deras arbetskraft eller genom att deras döda kroppar används, så vare sig vi vill eller inte, är vi på ett djupgående sätt involverade i denna verksamhet och står i tacksamhetsskuld till den. Som art befinner vi oss fjärran den reella möjligheten att välja bort vårt omfattande beroende av djuren.

Vegetarianer måste granska sin egen brist på konsekvens och sitt hyckleri om de inte vill leva i en illusion om sin egen överlägsenhet.

I det buddhistiska Tibet, där det alltid varit ont om grönsaker och köttätande därför är en absolut livsnödvändighet, tilläts de, som avgivit löften att inte döda, att äta kött om de inte själva dödade djuret. De slaktare, som man härigenom blev beroende av, var vanligtvis muslimer och det blev de som fick bära skulden, på samma sätt som judarna i den kristna kulturen fick bära skulden för ocker-verksamheten.

Det är en samvetsfråga hur vi förhåller oss till slakt på djur, men vi gör nog klokt i att inse det oundvikliga i liv och död, överlevnad och destruktion. På grund av att köttätandet varit oupplösligt förenat med mänsklig kulturutveckling har vegetarianism alltid mött ogillande från det köttätande etablissemanget. Att vägra äta kött var i det klassiska Grekland detsamma som att

... inte bara bete sig avvikande, utan också att vägra utföra den civila religionens viktigaste handling, (det vill säga, att offra), ty dessa två ting var oskiljaktigt förenade, eftersom det absoluta kriteriet på godkänt kött var att det kom från djur som slaktats rituellt i närvaro av gudar och människor. (Detienne: "Culinary Practices and the Spirit of Sacrifice", i Detienne & Vernant: The Cuisine of Sacrifice Among the Greeks, sid 6)

Genom att välja bort denna handling intog pythagoréer och orfiker en social och religiös ståndpunkt som isolerade dem i samhället. I Rom blev Seneca och Ovidius, vilka båda förordade en köttfri kost, förföljda för sina okonventionella åsikter. (Se Spencer: *The Heretics Feast*, sid 96)

Vegetarianer ansågs längre fram i historien som suspekta element och potentiella kättare (manikéer eller katharer) av den kristna kyrkan. Vegetarianismen väcker än idag starka känslor i vår köttätande kultur, också i England där den enligt en rapport är så utbredd att fyrtio procent av skolbarnen är vegetarianer.

För att försvara sina ekonomiska intressen tvingas kött och mejeriindustrin till motattack. I början av 1990-talet rapporterade en engelsk tidning att jordbruksministern definierat vegetarisk kost som "extrem och onaturlig" och att Meat and Livestock Commission hävdade att "Vegetarian Society är en fara för demokratin." (The Independent, London, 14 juli, 1992)

För att förstå den växande veganrörelsen måste vi se den mot bakgrund av våra gigantiska ekologiska problem och det relativa slö-

seri som boskapsaveln innebär i jämförelse med odling som "bara" tillgodoser vårt näringsbehov. Dessutom har i det fördolda livskvalitén för en stor del av kött djuren försämrats, i vissa fall i skrämmande utsträckning, och såvitt jag förstår har också omständigheterna kring slakten av djuren blivit alltmer fruktansvärda. Dagens snabbköpsdiskar, med sina lättillgängliga köttförpackningar, bidrar till att fjärma köttkonsumenten från dessa förhållanden.

Även om vissa vegetarianer förenklar situationen och sambanden, så måste vi erkänna att bl.a. veganrörelsen bidragit till att åter skapa en allmän medvetenhet om den grundläggande konflikt som köttätande för med sig. Att återfå känslan för det lidande djuret innebär tveklöst också en möjlighet att återfå kontakten med, och respekten för, vår egen misshandlade miljö och vår egen instinktiva natur.

Den franska 1800tals gastronomen Brillat Savarin deklarerade:

Säg mig vad du äter och jag skall säga dig vad du är. (Savarin: Physiologie du Gout, sid 5)

Vi kan jämföra detta påstående med mottot för detta kapitel, I Chings råd att ge akt på hur vi skaffar oss näring och vad vi stoppar i munnen, ett råd som vidareutvecklas av Richard Wilhelm:

Om man vill lära känna en människa behöver man bara se på vem hon vårdar och vilka sidor av sitt eget väsen hon odlar och ger näring. (I Ching, Förändringarnas bok, sid 11, bearbetn. av Christina Tranmarks övers)

I viss mån sammanfaller den vetenskapliga dietläran (som ständigt revideras) med kollektiva och personliga projektioner på olika födoämnen: fisk är bra för hjärnan, kött gör en maskulin eller aggressiv, ostron fungerar som afrodisiaka, "inget socker, tack, jag är söt nog ändå". Det vi äter kan förknippas med vilka gudar vi tjänar. Vem är det vi ger näring åt när vi när "oss själva"?

Med utgångspunkt i en klassificering, som utvecklats av antropologen Mary Douglas, har Gerald och Valerie Mars undersökt sambandet mellan matvanor och mentalitet: individualister framhäver sin eklekticism, de hierarkiskt orienterade sitt beroende av traditio-

nen, jämlikhetsförespråkarna tar avstånd från ondskan i världen genom demonstrativ vegetarianism, fatalisterna äter allt som kommer i deras väg. (Se Mars & Mars: "Two Contrasting Dining Styles", i *Food, Culture and History*, vol 1)

Vare sig vi ger näring åt vår individualitet, eller våra traditionella värderingar, eller vårt etiska samvete, eller vår nonchalans, så säger våra matvanor en hel del om vartåt vi riktar vår energi. När Buddha praktiserat asketism under lång tid, utan att uppnå önskat resultat, beslöt han sig för att inte längre enbart ge sin ande näring, utan också sin kropp, och tog emot lite mjölk med ris i, som en kvinna erbjöd honom. Genom att han gjorde det, och inte längre levde enbart av ande, fick han inte bara näring av Moder Jord utan gav också henne näring tillbaka. Först då blev han en upplyst; han övergav sin ensidiga strävan och upptäckte den gyllene medelvägen och betygade både himmel och jord, ande och kropp, sin vördnad.

Eve Jackson

*Sv övers: Eva Björkander Mannheim
Sv redigering: Håkan Raihle*

Centrum för Jungiansk Psykologi AB

Vintervägen 29, S-169 54 Solna. Tel/fax 08-83 07 00